

Opis źródła:

Portret Jana Andrzeja Morsztyna ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie powstały ok. 1690 r. we Francji. Jan Andrzej Morsztyn (1621–1693) znany jest jako polityk, dyplomata, sekretarz królewski, przywódca stronnictwa profrancuskiego w Rzeczypospolitej, a przede wszystkim w latach 1668–1683 podskarbi wielki koronny. W 1683 r. po rezygnacji z urzędu opuścił Rzeczpospolitą i osiadł w 1684 r. na stałe we Francji, gdzie zakupił wraz z tytułem hrabiego dobra Châteauvillain. Jan Andrzej Morsztyn to zarazem wybitny poeta epoki baroku i tłumacz. W 1659 r. poślubił damę dworu królowej Ludwika Marii Gonzagi, Katarzynę Gordon, miał z nią syna Michała oraz córkę Izabelę Elżbietę, późniejszą żonę Kazimierza Czartoryskiego. Portret Morsztyna wykonał Hyacinthe Rigaud (1659–1743) znany francuski portrecista wykonujący liczne reprezentacyjne wizerunki arystokracji, a zarazem oficjalny portrecista Ludwika XIV, namalowany przez Rigaud portret Ludwika XIV z 1701 r. jest przykładem reprezentacyjnego portretu barokowego. W podobny typ przedstawień wpisuje się również wykonany we Francji portret Jana Andrzeja Morsztyna.

Miejsce przechowywania źródła:

Zamek Królewski w Warszawie, nr inw. ZKW 385

<https://kolekcja.zamek-krolewski.pl/obiekt-279-jan-andrzej-morsztyn>

[domena publiczna]

Tekst źródła:

Słowniczek pojęć:

Hyacinthe Rigaud (1659–1743), nadworny portrecista Ludwika XIV i portrecista francuskiej arystokracji z 2. połowy XVII wieku, wykonywał na zamówienie liczne wizerunki o charakterze reprezentacyjnym. W pracowni malarza powstał również portret Jana Andrzeja Morsztyna z córką Izabelą:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rigaud,_Hyacinthe_-_
_Le_comte_Jan_Andrzej_Morsztyn_et_sa_fille.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rigaud,_Hyacinthe_-_Le_comte_Jan_Andrzej_Morsztyn_et_sa_fille.jpg)

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie cechy portretu Jana Andrzeja Morsztyna nadają mu charakter reprezentacyjny?
2. Opisz portret i strój Morsztyna, w jaki sposób przedstawienie podkreśla wysoki status społeczny podskarbiego?
3. W jakich okolicznościach Jan Andrzej Morsztyn opuścił Polskę w 1683 roku?
4. Jakie utwory literackie napisał Jan Andrzej Morsztyn? Wymień tytuły.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Zestaw i porównaj portret Jana Andrzeja Morsztyna z przedstawieniami Jana III Sobieskiego, Ludwika XIV oraz portretami polskiej szlachty i magnaterii.

Literatura pomocnicza:

Gdzie Wschód spotyka Zachód. Portrety osobistości dawnej Rzeczypospolitej 1576–1763, red. J. Malinowski, Warszawa 1993, s. 356, nr 160.

Listy Jana Andrzeja Morstina, oprac. S. Ochmann-Staniszevska, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia”, nr 159, 2002.

Jan Andrzej Morsztyn, *Utwory zebrane*, oprac. L. Kukulski, Warszawa 1971.

Przyboś A., Kukulski L., *Morsztyn Jan Andrzej*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXI, 1976, s. 808–815.

https://www.wilanow-palac.pl/morsztyn_jan_andrzej_herbu_leliwa.html

https://www.wilanow-palac.pl/poezja_barokowa.html

Najważniejsze cezury:

Początek lat 90. XVII wieku to nadal okres niespokojnej sytuacji na południowych kresach Rzeczypospolitej, w latach 1684–1691 odbywały się kampanie mołdawskie, w 1692 r. rozpoczęła się budowa Okopów Świętej Trójcy, twierdzy mającej zapewnić bezpieczeństwo na granicy z Turcją.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Anna Markiewicz